

Onderwijs en opvoeding in Suriname en op de Caribische eilanden

M.R. Sanches, R.M. van der Rijst, S.A. Isabella, I.N.Z. Day, en G.J. Visser-Wijnveen

1 Inleiding

Dit themanummer ontsluit wetenschappelijke studies naar de praktijk van opvoeding en onderwijs in Suriname en op de Caribische eilanden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Met dit themanummer hoopt de redactie het wetenschappelijk gesprek over opvoeding en onderwijs tussen de Nederlandstalige gebieden te versterken en een impuls te geven. Nederland, Suriname en de Caribische eilanden hebben een gezamenlijke geschiedenis, maar hebben uiteraard ook een eigen evolutie doorgemaakt.

Door de gedeelde geschiedenis is het onderwijs in Suriname en de Nederlands-Caribische eilanden vaak gestoeld op Nederlandse modellen. Ook de opleiders, docenten en leerkrachten zijn deels in Nederland opgeleid. De gebruikte onderwijswetenschappelijke literatuur is voornamelijk afkomstig van Europese en Amerikaanse auteurs, de zogenaamde Western, Educated, Industrialized, Rich, and Democratic (WEIRD)-landen (Henrich, Heine, & Norenzayan, 2010). Uitgangspunten, standaarden en normeringen zijn grotendeels gebaseerd en vastgesteld op de Westerse of WEIRD-context; in ieder geval niet door de mensen uit de eigen samenleving. Dit geldt ook voor onderzoek. De praktijk van onderwijs en opvoeding is contextafhankelijk waardoor ook het denken over opvoeding en onderwijs kan verschillen tussen contexten. Meer begrip van de verschillende benaderingen in opvoeding en onderwijs die afhankelijk zijn van de thuis-, buurt- en schoolcontext kan leiden tot verdiepende inzichten in onderwijs- en opvoedingsvraagstukken in regionaal en mondiaal perspectief.

Dit themanummer richt zich specifiek op onderwerpen die gaan over opvoeding en onderwijs in Suriname en op de Nederlands-Caribische eilanden. De opgenomen artikelen dragen bij aan een verheldering van hedendaagse problematieken van opvoeding en onderwijs in het Nederlandstalig Caribisch gebied. De artikelen bestaan uit verslagen van empirisch onderzoek uitgevoerd op Aruba, Bonaire en Curaçao en in Suriname, alsook een kritische methodologische notitie.

137

PEDAGOGISCHE
STUDIËN

<https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220>

org/10.59302/ps.v100i2.14220

ps.v100i2.14220

2023 (100) 137-146

2 Methodologie

In alle bijdragen van dit themanummer spelen methodologische vertalingen van in WEIRD-samenlevingen ontwikkelde instrumenten en designs een rol. Een veel voorkomend methodologisch vraagstuk waar de onderzoekers hun vinger op leggen is dat onderzoeksinstrumenten, zoals vragenlijsten die zijn ontwikkeld in andere contexten, opnieuw gevalideerd en mogelijk aangepast moeten worden aan de context waarin de instrumenten gebruikt worden. Deze constatering is niet nieuw voor onderwijswetenschappelijk onderzoek, maar wel een vraagstuk dat bij wetenschappelijke studies in de contexten van Suriname en de Nederlands-Caribische eilanden uiterst relevant is en meer aandacht behoeft. De Nederlandstalige instrumenten, veelal ontwikkeld in Nederlandse en Vlaamse contexten, zijn niet altijd ecologisch valide in nieuwe contexten. Terecht wordt hier in de verschillende bijdragen aandacht voor gevraagd en is er een roep om meer studies in deze contexten uit te voeren om te komen tot valide onderzoeksinstrumenten voor de Surinaamse en Nederlands-Caribische context. Een ander methodologisch vraagstuk waar meer aandacht moet komen is dat eventuele verschillen in culturele achtergrond tussen onderzoeker(s) en onderzochte(n), implicaties voor het onderzoek hebben, zowel wat betreft de onderzoeksopzet als de mogelijke uitkomsten. Dat maakt een cultureel-sensitieve aanpak cruciaal, in het bijzonder bij kwalitatief onderzoek.

Methodologische notitie

In de methodologische notitie analyseren Lie-A-Ling, Zuurbier, Roopnarine en Lindauer kritisch de culturele gevoeligheden in kwalitatief onderzoek. Aan de hand van een gevalstudie naar intergenerationale religieuze opvoeding binnen Afro-Surinaamse families wordt beschreven op welke manieren onderzoekers rekening dienen te houden met culturele verschillen tijdens kwalitatieve studies. Lie-A-Ling en collega's formuleren richtlijnen voor culturele sensitiviteit voor fasen van kwalitatief onderzoek. Voor het concept culturele sensitiviteit verwijzen de auteurs naar Foronda (2008, p. 210), waarin culturele sensitiviteit wordt omschreven als "het gebruik van iemands kennis, consideratie, begrip, respect en maatwerk na het realiseren van bewustzijn van zichzelf en anderen en het ontmoeten van een diverse groep of individu". Ook wordt gerefereerd aan de drie ethische principes bij het uitvoeren van cultuurgevoelig onderzoek volgens Paasche-Orlow (2004), te weten (1) het erkennen van het belang van cultuur in het leven van mensen, (2) het respecteren van culturele verschillen en (3) het minimaliseren van negatieve gevolgen van culturele verschillen. Middels de geformuleerde richtlijnen wordt het belang van het ontwikkelen van culturele sensitiviteit op verschillende niveaus en in alle fasen van het onderzoek duidelijk. Het zou interessant zijn om dit onderzoek naar de intergenerationale overdracht van opvoeding behalve in Suriname ook uit te voeren in Caribisch Nederland en Europees Nederland, vanwege het feit dat de onderzoeksgroep in de drie eerder-

138

PEDAGOGISCHE
STUDIËN

[https://doi.](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

[org/10.59302/](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

[ps.v100i2.14220](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

genoemde gebieden aanwezig is maar in andere contexten. De uitkomsten van dit onderzoek, zowel verschillen als overeenkomsten, zouden voor interventies in opvoedingssituaties gebruikt kunnen worden en ook handvatten kunnen bieden aan begeleiders in het maatschappelijk veld.

3 Taal en inclusie

De Nederlandse taal is in Nederland, Suriname en het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden de officiële taal, of een van de officiële talen, en derhalve in zowel Nederland als Suriname en op een deel van de scholen op de eilanden de taal van instructie in het onderwijs. Door de verschillende koloniale, culturele en immigratie contexten wordt de Nederlandse taal echter niet meer eenduidig gebruikt. Taal, identiteit en inclusie lijken sterk verbonden met elkaar. Uit de manuscripten in dit themanummer blijkt dat deze concepten in opvoeding en onderwijs een essentiële rol vervullen in ontwikkeling en inclusie bij (jonge) kinderen en jongvolwassenen in de samenleving. Juist deze verbondenheid tussen taal, identiteit en inclusie is in de unieke contexten van Suriname en de Nederlands-Caribische eilanden goed onderzoekbaar en dat levert nieuwe inzichten op die waardevol zijn voor onderwijs- en pedagogische wetenschappen in Nederlandstalige gebieden en daarbuiten.

Suriname is een meertalig land waar meer dan 20 talen worden gesproken.

Alhoewel het Nederlands de officiële taal is, wordt onderling veelal Sranantongo gesproken. Sranantongo is een pidgintaal die een combinatie vormt van het Engels, West-Afrikaanse talen, het Nederlands en het Portugees. Daarnaast -of als enige- spreken de verschillende bevolkingsgroepen veelal hun eigen taal, zoals Sarnami Hindoestani, (Surinaams) Javaans, Chinees en diverse Marron- en Inheemse talen. Binnen het Surinaams primair en secundair onderwijs wordt echter op instructie van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur het Surinaams-Nederlands als instructietaal gehanteerd. Het Surinaams-Nederlands is een variant van de Nederlandse taal, die officieel door de Nederlandse Taalunie wordt erkend.

Ook op Aruba, Bonaire en Curaçao bestaat een relatief complexe taalsituatie die op alle niveaus van het onderwijs zijn weerslag heeft. Er moet voortdurend rekening worden gehouden met zowel het Papiaments, dat als moedertaal van het grootste deel van de bevolking bijna vanzelfsprekend een natuurlijke plaats in het onderwijs opeist, als het Nederlands dat voor het overgrote deel van de bevolking een vreemde taal is, maar nog steeds belangrijk is voor de studiemogelijkheden en het beroepsleven. Ook zijn er steeds meer kinderen met een Spaanstalige achtergrond en komen er steeds meer vragen vanuit de samenleving voor Engelstalige scholen, gezien de essentiële rol die deze taal in de hedendaagse wereld speelt. Aruba en Curaçao kennen dan ook monolingue-

139

PEDAGOGISCHE
STUDIËN

[https://doi.](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

[org/10.59302/](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

[ps.v100i2.14220](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

[Onderwijs en opvoeding in Suriname en op de Caribische eilanden](#)

M.R. Sanches, R.M. van der Rijst, S.A. Isabella, I.N.Z. Day, G.J. Visser-Wijnveen

ale (Papiamentstalige of Nederlandstalige) en tweetalige scholen (combinatie Papiaments-Nederlands en Nederlands–Engels) voor het funderend onderwijs. Op Bonaire, als bijzondere gemeente van Nederland, dient het primair onderwijs aan de kwaliteitsnormen van de Nederlandse inspectie te voldoen. Op scholen geeft men sinds 2010 overwegend les in het Nederlands; ook lesmethodes worden grotendeels in het Nederlands aangeboden. De rol van het Papiaments als instructietaal is verminderd. Papiaments wordt slechts als vak aangeboden. In deze bijzondere meertalige context, die kenmerkend is voor Suriname en de Nederlands-Caribische eilanden, vindt de opvoeding en het onderwijs plaats. De instructietaal, taal in de sociale context en de thuistaal kunnen verschillen en ieder een eigen lading hebben voor de lerenden. De studie van taal en taalontwikkeling is daarom juist in deze meertalige contexten interessant. Dat kan voorzien in nieuwe inzichten die in Nederlandse en Vlaamse contexten ook hoogst relevant zijn, juist omdat ook deze contexten meer en meer meertalig worden.

Twee bijdragen in dit themanummer richten zich op het bestuderen van de Nederlandse taalvaardigheid in Suriname en op Curaçao en Bonaire. In de bijdrage van Matawlie, Pelgrim, Heeren en De Wachter wordt een academische taalvaardigheidstoets gevalideerd in de Surinaamse context. De bijdrage van Bak-Piard en Kroon is gericht op de implementatie van een programma voor Nederlandse taalvaardigheid op Curaçao en Bonaire. Deze studie resulteert in ontwerpprincipes voor Nederlandse taalvaardigheidsprogramma's voor de specifieke meertalige context van Curaçao en Bonaire.

Academische taalvaardigheidstoets

In de bijdrage van Matawlie en collega's wordt een onderzoek beschreven dat zich richt op de validiteit van een digitale academische taaltest, de Leuvense TaalVast-toets, in de Surinaamse context. Deze studie laat zien dat de taalvaardigheidstoets niet zonder aanpassingen bruikbaar is in de nieuwe context en verschaft hiermee inzicht in zowel de taalvaardigheid van studenten in de meertalige context van Suriname als ook in de ecologische validiteit van de taalvaardigheidstoets zelf.

Aanleiding voor dit onderzoek waren zorgen bij docenten aan de universiteit over het taalniveau van de studenten en de invloed die dit heeft op de resultaten op toetsen en (onderzoeks)verslagen. Omdat bij een eerdere afname bleek dat de test niet zonder meer in de Surinaamse context toe te passen was, focust dit onderzoek zich op de validiteit van de test in deze context vanuit het argumentatief kader van Knoch en Elder (2013). Hierbij zijn de psychometrische kwaliteiten nagegaan evenals de percepties van zowel docenten als studenten. Studenten en docenten geven aan dat de test en de respectievelijke items moeilijk zijn; dit wordt ook bevestigd door de resultaten van de test. Een interessante paradox is dat docenten opmerken dat de items aan de ene kant te moeilijk zijn voor eerstejaarsstudenten, maar dat ze aan de andere kant wel aansluiten bij

het niveau dat ze zouden verwachten van een eerstejaarsstudent. Ook studenten zien de taal en taken aan de ene kant als representatief voor wat ze moeten doen, maar geven ook aan dat de test moeilijk is.

De resultaten van dit onderzoek laten duidelijk zien dat er behoefte is aan verdere ontwikkeling van de taalvaardigheidstest in de Surinaamse context, zodat op basis daarvan verdere stappen in het valideringsargument kunnen worden genomen om uiteindelijk het verband met studiesucces en de daaropvolgende beleidsstappen te kunnen nemen. De uitkomsten laten ook zien dat de bestaande test niet zomaar toegepast kan worden en dat in de toekomst nieuwe items moeten worden opgesteld. Deze bevindingen bevestigen nog eens de stelling van Chapelle, Jamieson en Hegelheimer (2003) dat een verschil in context steeds moet worden meegenomen bij het valideren van een test. In toekomstig onderzoek naar hoe Surinaamse academische testen en normen voor representatief niveau en ervaren moeilijkheidsgraad het beste vastgesteld kunnen worden is ook het uitgangspunt van culturele sensitiviteit van Foronda (2018) van toepassing.

Taalvaardigheidsprogramma

De bijdrage van Bak-Piard en Kroon betreft de implementatie en evaluatie van een taalvaardigheidsprogramma Nederlands dat werd ontwikkeld in een ontwerpgericht onderzoek in de lerarenopleiding van de University of Curaçao. Dit onderzoek moet gezien worden tegen de context waarbij vanaf 2001 het Papiaments als instructietaal geïntroduceerd is in het basisonderwijs. Na enkele jaren keerden echter veel basisscholen naast het Papiaments terug naar het Nederlands als één van de instructietalen om zo de doorstroming naar hogere onderwijsniveaus te bevorderen. Specifiek wordt beschreven hoe het programma werd geïmplementeerd en hoe de implementatie ervan werd waargenomen en geëvalueerd door de leraren en studenten (formatieve evaluatie) en wat de effecten ervan waren voor de studenten. Ook deze studie kwam voort uit een ervaren probleem, namelijk een hoge uitval in de propedeuse. Uit eerder uitgevoerde interviews met studenten en docenten bleek dat er zowel taal-gerelateerde als niet-taal-gerelateerde redenen waren voor uitval, waarvan sommige verband hielden met de lokale eilandcontext.

Op basis van voorgaande onderzoeken heeft men een programma ontworpen gericht op het verbeteren van taalvaardigheid rekening houdend met de meertalige context. Het programma bestaat uit 3 onderdelen, namelijk een diagnostische fase, gevolgd door een onderwijsfase en wordt afgesloten met assessment en evaluatie. De gevalstudie die hier wordt gepresenteerd, heeft voornamelijk betrekking op de implementatie- en evaluatiefase. Het programma werd integraal opgenomen in het bestaande curriculum, waarbij Nederlands werd gehandhaafd als instructie- en voertaal. De resultaten van de studie laten zien dat het programma en de ontwerpprincipes positief werden geëvalueerd en

bijdroegen aan een betere Nederlandse taalvaardigheid en minder studie-uitval. Het succes van dit onderzoek kan mogelijk verklaard worden door de kleinschaligheid van het programma en de bijbehorende intensieve begeleiding. Het onderzoeksprogramma zou doorontwikkeld kunnen worden voor grotere groepen en voor een langere periode zodat het effect over langere tijd gemeten kan worden. Uit dit artikel blijkt het belang van zorgvuldig en continu (taal)beleid. Ook de perceptie van een taal blijkt van belang. De Nederlandse taal wordt gezien als de taal van de voormalig kolonisator. Ook in dit onderzoek blijkt culturele sensitiviteit dus van belang.

4 Ontwikkeling en opvoeding

Net als in andere contexten gaat het in ontwikkelingsvraagstukken om nauwe afstemming van interventies op de specifieke context van school, buurt en thuis. Het in kaart brengen en beschrijven van de context waarin een interventie plaatsvindt, is daarom essentieel. De schoolcontext is vaak anders dan de thuiscontext of de context die leerlingen in het dagelijks leven tegenkomen. Net als in Nederlandse en Vlaamse contexten kunnen interventies onverwachte uitwerkingen hebben juist omdat leerkrachten, leerlingen en hun ouders/verzorgers in verschillende meertalige en multiculturele contexten hun weg moeten vinden. De interacties tussen de school-, buurt- en thuiscontext zijn divers en onderzoek naar deze interacties staat in de kinderschoenen. De bijzondere multiculturele contexten waarin leerlingen in Suriname en op de Nederlands-Caribische eilanden leven en leren geven inzicht in bijvoorbeeld de coping-strategieën die leerlingen ontwikkelen, hun zelfbeeld en hun ervaren welzijn. Een beter begrip van de verschillende contexten en de interacties die daarin plaatsvinden kan behulpzaam zijn om de inrichting van interventies voor ondersteuning van de ontwikkeling van kinderen en leerlingen te optimaliseren.

In twee bijdragen staat de ontwikkeling van het (jonge) kind centraal. In de bijdrage van Pelgrim, Oenema-Mostert, Sanches en Minnaert wordt een ontwikkelingsvragenlijst voor jonge kinderen gevalideerd in de context van Suriname. De resultaten laten zien op welke manier de vragenlijst aangepast moet worden voor een juiste afstemming op de sociaal-culturele omstandigheden van deze doelgroep. De bijdrage van Slotboom, Kibbelaar en Hendriks bestudeert de bredere context van kwaliteit van leven van Arubaanse schoolkinderen, waarbij voorspellers voor welzijn, zoals individuele kenmerken, schoolfactoren en relationele factoren, worden geïdentificeerd met het oog op het ontwikkelen van interventies.

Ontwikkelingsvragenlijst

Het onderzoek van Pelgrim en collega's beschrijft de validatie van Portage, een

vaardighedenlijst waarmee de ontwikkeling van jonge kinderen (van 0 tot 5 jaar) vastgesteld kan worden met het oog op het plannen van een vroege interventie. Deze lijst wordt sinds 1978 in Suriname gebruikt en is in 1996 qua taalgebruik en omstandigheden aangepast aan de Surinaamse situatie. De lijst wordt in dit onderzoek psychometrisch gevalideerd voor Suriname. In deze studie wordt uiteengezet hoe een vragenlijst aanpassing behoeft aan verschillen in context en cultuur voordat deze een goede indicatie kan geven van de ontwikkeling van het jonge kind. Doordat in verschillende contexten ouders en verzorgers verschillende verwachtingen hebben van jonge kinderen en omdat andere vaardigheden van belang worden geacht is het noodzakelijk om onderzoek te doen naar relevante aanpassingen van vragenlijsten aan de context waarin het wordt gebruikt. Zo kan bijvoorbeeld de volgorde waarin bepaalde vaardigheden van kinderen verwacht worden verschillen tussen contexten; deze volgordelijkheid vormt de kern van de gebruikte vragenlijst en dient daarom gevalideerd te worden.

In het onderzoek zijn de volgende domeinen in ogenschouw genomen: sociaal, taalbegrip, taalproductie, zelfredzaamheid, cognitie en motoriek. In alle domeinen zijn er meerdere items die door een deel van de respondenten als niet van toepassing, oftewel niet relevant in de Surinaamse context, worden gezien. Deze vaardigheden zijn veelal gerelateerd aan spelen, eetgewoontes en complexere taalontwikkeling of het gebruik van voorwerpen die niet in alle situaties voor handen zijn. Het onderzoek wijst uit dat voor de jongste kinderen de ontwikkeling vergelijkbaar verloopt als in de context waarin de test werd ontwikkeld. Vanaf de leeftijdscategorie 2 á 3 jaar beginnen verschillen te ontstaan. Met name in het sociale domein, op het gebied van zelfredzaamheid en met betrekking tot cognitie en motoriek worden er duidelijke verschillen gerapporteerd, waarbij kinderen bijvoorbeeld eerder zindelijk zijn en meer vrijgelaten worden rondom het huis, terwijl rits-gerelateerde taken minder van belang zijn in het Surinaamse klimaat en daardoor later worden beheerst. Ook tijdsbesef komt pas later aan bod. Qua motoriek verwerven kinderen de grove motorische vaardigheden eerder en de fijne motorische vaardigheden later.

De aangepaste vragenlijst bleek betrouwbaar, met als kanttekening dat enkele vaardigheden eerder of juist later voorkomen in de ontwikkeling van het Surinaamse kind. Dit speelde met name bij de oudere kinderen. Hoe ouder het kind, hoe sterker de omgeving een rol begint te spelen. De volgorde waarin de kinderen bepaalde vaardigheden ontwikkelen geeft daarmee niet alleen houvast in het plannen van interventies voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand, maar vormt eveneens een rijke bron van informatie over wat binnen de Surinaamse gezinnen belangrijk wordt gevonden.

Kwaliteit van leven

In de bijdrage van Slotboom en collega's wordt door het gebruik van verschillende perspectieven getracht een beeld te krijgen van de behoeften van het

Arubaanse schoolkind. Aruba kent een unieke sociaal-culturele context: postkoloniaal, met Status Aparte (van Nederland), sterke invloed van toerisme en als immigratieland. Al deze invloeden en perspectieven zijn terug te vinden in het onderzoek. De auteurs schetsen risicofactoren zoals veranderende familiestructuren, kleinere gezinnen, meer eenoudergezinnen, hoge echtscheidingspercentages en armoede, moeizaam schoolverloop en gezondheidsvraagstukken als obesitas onder jongeren.

Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de factoren die van belang zijn voor de ontwikkeling van kinderen in de context van school. Er worden drie manieren beschreven waarop scholen relevant zijn: als individuele risico- of beschermende factor, als collectieve context die kan leiden tot positieve of negatieve uitkomsten voor de leerlingen, en als locatie waar interventies plaatsvinden. Het is daarom belangrijk om te begrijpen hoe vanuit scholen de bredere sociale context van het leven van de leerlingen wordt gezien. Dit onderzoek kent daarom zowel een kwalitatieve als kwantitatieve component. Het bestaat uit een kwalitatief onderzoek bij schoolmedewerkers en kwantitatief onderzoek bij de leerlingen zelf.

Uit het kwalitatieve onderzoek blijkt dat vanuit scholen vooral opvoedings- en buurtproblemen worden gezien als risicofactoren die het welbevinden en probleemgedrag van het kind beïnvloeden. Tegelijkertijd ziet men op scholen ook dat de kinderen de leerkrachten vertrouwen. Ouders zijn vaak zwaar belast waardoor zij niet in staat zijn de kinderen thuis op te vangen of aan ouderparticipatie op school kunnen doen. Dit geldt vooral voor ouders met een migrantenachtergrond door de kloof tussen de instructietaal op school en de moedertalen. Scholen kampen vaak met financiële beperkingen en zijn daardoor beperkt in hun interventies. Uit het kwantitatieve deelonderzoek blijkt dat individuele en relationele factoren de sterkste voorspellers zijn voor welzijn. Probleemgedrag wordt voorspeld door individuele, peer-, school- en buurtfactoren. Waar de buurt en ouders iets minder bepalend zijn voor het welbevinden van leerlingen, wordt probleemgedrag beïnvloed door meerdere sociale contexten.

Door het combineren van het perspectief van zowel leerkrachten als leerlingen wordt uit de bevindingen van deze studie duidelijk dat de school een belangrijke rol kan spelen bij het verminderen van eventuele effecten van risicofactoren die verband houden met problematische ontwikkeling. Scholen kunnen belangrijke beschermende factoren bieden voor kinderen en jongeren in ongunstige omstandigheden. Hoewel de bevindingen een specifieke context weerspiegelen, kunnen de principes die uit het onderzoek naar voren komen wellicht ook daarbuiten relevant zijn.

5 Reflectie

De artikelen in dit themanummer dragen bij aan een verheldering van hedendaagse problematieken van onderwijs en opvoeding in Suriname en de Caribische eilanden en de uitdagingen die men aantreft. Door de gedeelde geschiedenis worden veel curricula, standaarden en expertise gedeeld. Ook zijn veel professionals die daar werkzaam zijn, opgeleid in Nederland. De kennis van de in Nederland of Vlaanderen opgeleide professional blijkt niet altijd toepasbaar te zijn in de verschillende contexten van Suriname en de Caribische eilanden. Zowel in onderzoek als in de pedagogische en onderwijspraktijk dient men zich daarom bewust te zijn van de contextuele verschillen en de impact die deze verschillen kunnen hebben op de ontwikkeling van kind tot jongvolwassene. Deze verschillen betreffen zowel verwachtingen die er leven ten aanzien van vaardigheden van de jongste kinderen als de schoolse ontwikkeling in de jaren erna, maar ook de taalontwikkeling die in een meertalige context van een hele andere aard is. Belangrijk is daarom de erkenning en waardering van die verschillen. Culturele sensitiviteit, kennis over eigen en andermans waarden, gedrag en overtuigingen, en de vaardigheid om daarmee respectvol én effectief om te gaan in groeps- of individueel verband zijn hierbij cruciaal. Vrij naar Allwood en Berry (2006) zou men culturele sensitiviteit kunnen zien als essentieel voor het begrip van de conceptuele systemen die eigen zijn aan een cultuur, inclusief de filosofische, theologische en wetenschappelijke ideeën die deel uitmaken van het historisch en hedendaagse leven van mensen en hun instellingen. Dit past in de trend om een sterkere plaats te geven aan *indigenous knowledge* binnen de wetenschap, ofwel de erkenning dat de unieke, traditionele, lokale kennis die bestaat binnen en ontwikkeld is rond specifieke omstandigheden van mensen in bepaalde geografisch gebieden, zowel tot nieuwe inzichten als nieuwe methodes van onderzoek kunnen leiden (cf. Carter, Laurs, Chant, & Wolfgramm-Foliaki, 2018).

De bijdragen in dit themanummer geven ieder op hun eigen manier inzicht in de complexiteit van het in kaart brengen van opvoedkundige en onderwijsgerelateerde vraagstukken in Suriname en de Caribische eilanden met hun multiculturele en meertalige context; in het bijzonder wat betreft instrumenten die in andere contexten ontwikkeld zijn. Ook het Nederlands als taal van de kolonisator en de emotionele connotatie erbij, de grote culturele en etnische variëteit en de sociaaleconomische situatie spelen daarbinnen elk hun eigen rol. De hoop van de redactie is daarom dat de bijdragen in dit themanummer een stimulans bieden om op deze gebieden verder onderzoek te doen om zo de opvoedkundige en onderwijspraktijken in Suriname en de Caribische eilanden binnen het Koninkrijk der Nederlanden verder te ontsluiten.

145

PEDAGOGISCHE
STUDIËN

<https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220>

[org/10.59302/ps.v100i2.14220](https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220)

ps.v100i2.14220

Literatuur

- Allwood, C.M. & Berry, J.W. (2006). Origins and development of indigenous psychologies: An international analysis. *International Journal of Psychology*, 41(4), 243–268.
<https://doi.org/10.1080/00207590544000013>
- Carter, S., Lours, D., Chant, L., & Wolfgramm-Foliaki, E. (2018). Indigenous knowledges and supervision: Changing the lens. *Innovations in Education and Teaching International*, 55(3), 384–393.
- Chapelle, C. A., Jamieson, J., & Hegelheimer, V. (2003). Validation of a web-based ESL test. *Language Testing*, 20(4), 409–439. <https://doi.org/10.1191/0265532203lt266oa>
- Foronda, C.L. (2008). A Concept Analysis of Cultural Sensitivity. *Journal of Transcultural Nursing*, 19(3), 207–212. doi:[10.1177/1043659608317093](https://doi.org/10.1177/1043659608317093)
- Henrich, J., Heine, S. & Norenzayan, A. (2010). Most people are not WEIRD. *Nature*, 466, 29
<https://doi.org/10.1038/466029a>
- Knoch, U. & Elder, C. (2013). A framework for validating post-entry language assessments (PELAs). *Papers in Language Testing and Assessment*, 2(2), 48–66.
- Paasche-Orlow, M. (2004). *The ethics of cultural competence*. *Academic Medicine*, 79(4), 347–350.

Gastredactie van het themanummer

Manon Sanches is als hoogleraar Psychologie verbonden aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname (AdeKUS). **Roeland van der Rijst** is als hoogleraar Onderwijswetenschappen verbonden aan het ICLON van de Universiteit Leiden. **Sharine Isabella** is manager van het Department of Quality Assurance van de Universiteit van Curaçao. **Indira Day** werkt als postdoctoraal onderzoeker bij de Afdeling Educatie, Universiteit Utrecht. **Gerda Visser-Wijnveen** is Kwaliteitszorgmanager bij de Anton de Kom Universiteit van Suriname (AdeKUS).

Correspondentieadres: Gerda Visser-Wijnveen, Anton de Kom Universiteit van Suriname, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname.
E-Mail: gerda.visser-wijnveen@uvs.edu

146

PEDAGOGISCHE
STUDIËN
<https://doi.org/10.59302/ps.v100i2.14220>